

Draaiboek Zwerfafvalactie

Inhoud van dit draaiboek:

1. Voorbereidingen
2. De dag van de zwerfafvalactie
3. Na de zwerfafvalactie
4. Bijlagen
 1. Inspiratiegids en beoordeling creatieve foto
 2. Informeer ouders over de opruimactie
 3. Checklist voor leraren

Hoe organiseer je een zwerfafvalactie?

Tip: een checklist rond de organisatie van jullie zwerfafvalactie kan je in bijlage 3 terugvinden.

1. Voorbereidingen

Timing en registratie

Tijdslijn

- Inschrijven en uitvoeren opruimactie t/m 24 april 2026
- Inzending foto en afvalgewicht: uiterlijk 26 april 2026
- Bekendmaking winnaar: 4 mei 2026
- Bezoek GaiaZOO (voor winnende klas): De week van Wereld Otter Dag (woensdag 27 mei)

Registratie

Scholen kunnen zich inschrijven via het formulier op de website van [Otter over de Grens](#).

Locatie & Route

- **Kies de locatie en route.** Je kan een afgebakend gebied opruimen zoals de oever van een rivier, of je kan actie ondernemen langs een route in de omgeving van de school die je vooraf hebt uitgezet.
 - Gebruik een kaart om een route uit te zetten (bijvoorbeeld via Google maps). Probeer een lus te maken, zodat de leerlingen eindigen waar ze gestart zijn.

- Kies een route tussen 1 en 3 km. Je wandelt traag tijdens een opruimactie (richtlijn: wandeltijd x 2).

Materiaal

Verzamel het benodigde materiaal:

- 2 Handschoenen per deelnemer (verschillende maten voorzien: kinderen, leraren, deelnemende ouders)
- Grijsper per 2 leerlingen
- Afvalzakken: rest, PMD, sigarettenpeuken (handig indien in verschillende kleuren)
- Emmer: glas en ijzer
- Weegschaal (bagage weegschaal/ personenweegschaal)
- EHBO-kit
- Pen en papier om resultaten te noteren
- Eventueel: Fluo-vestjes en gezichtsverf
- Camera (of smartphone) voor een creatieve foto

Heb je deze materialen niet zelf? Neem dan tijdig contact op met de gemeente. Veel gemeentes ondersteunen dergelijke acties en kunnen materiaal uitlenen

Tip: Je kan gezichtsverf voorzien om de kinderen om te toveren tot “River warriors” (zie onderstaande foto).

Ophaling afval

Na de opruimactie moet het gesorteerde afval opgehaald worden zodat het verwerkt en gerecycleerd kan worden.

Je kan van tevoren bij de gemeente aanvraag doen via deze websites:

- cranendonck.nl/afvalinzameling
- weert.nl/afval
- nederweert.nl/afvalinzameling
- leudal.nl/afvalinzameling

2. De dag van de zwerfafvalactie

Startmoment in de klas - Olga de otter geeft het startsein

Begin de dag met een korte, verbindende activiteit in de klas om de opruimactie in te leiden. Zo breng je de leerlingen in de juiste sfeer en leg je op een toegankelijke manier het doel van de actie uit.

Lees samen met de klas de brief van Olga de otter voor (zie bijlage 4). In deze brief richt een speelse otter zich rechtstreeks tot de kinderen met de vraag om haar leefgebied mee schoon te maken.

Uitdelen materiaal

Voorzie elke leerling van handschoenen. Om het opruimen efficiënter te laten verlopen, maken leerlingen duo's waarbij één leerling de afvalzak/ emmer draagt en de andere leerling de grijper.

Briefing

Herhaal kort de **veiligheidsbriefing** voordat jullie met de zwerfafvalactie starten:

- Handschoenen zijn verplicht gedurende de hele opruimactie.
- Respecteer de verkeersregels
- Niet eten of drinken tijdens de actie
- Sorteert het afval in de juiste afvalzak
 - Open nooit flessen met vloeistof
 - Gevaarlijke/ scherpe/ zware voorwerpen laten liggen
- Was je handen na het opruimen.

Indien je met meerdere groepen de zwerfafvalactie uitvoert, spreek dan een duidelijk **eindtijd** af waarop groepen opnieuw aanwezig moeten zijn op de speelplaats.

Tips tijdens de wandeling:

- Zorg dat er een begeleider vooraan en achteraan de groep loopt die het tempo kan bepalen en de groep kan samenhouden.
- Hou het tempo in het oog: Indien het oprapen van sigarettenpeuken te lang duurt, focus dan op het andere afval.
- Moedig leerlingen aan om tussen het struikgewas te kijken- hier ligt vaak veel afval.
- Bij opruimen langs een rivier/beek/sloot: ga nooit in het water en blijf op voldoende afstand van de oevers.
- Bewaar de rust in de natuur zodat je dieren niet opschrikt.

Afval wegen & ophaling materiaal

Maak **verzamelpunten** (PMD, Rest, glas, sigarettenpeuken, ijzer) om de afvalzakken bij aankomst op de speelplaats te sorteren.

Weeg de afvalzakken per categorie (hou de handschoenen aan!)

Tip: We raden aan om een bagage weegschaal met haak te gebruiken om het afval te wegen. Door een knoop te maken in de afvalzakken, kan je deze gemakkelijk aan de haak hangen.

Maak een meldpunt waar leerlingen het gewicht van de afvalzakken kunnen doorgeven. Voorzie een leerling die het gewicht per categorie noteert. Nadien wordt het **totale aantal** kilogram per categorie opgeteld.

Sluit de zwerfafvalactie af door leerlingen te bedanken voor hun enthousiasme tijdens de opruimactie. Vermeld hoeveel kilogram afval er verzameld is. Herhaal het belang van deze actie en geef nogmaals de **tips** mee rond wat we zelf kunnen doen om plastic vervuiling te verminderen:

- 1) Minder wegwerpplastic gebruiken
- 2) Goed sorteren

Haal grijpers en handschoenen op en laat leerlingen de **handen wassen**.

3. Na de zwerfafvalactie

Maak een creatieve foto

Na afloop van de opruimactie maakt elke klas een groepsfoto met het verzamelde afval. Deze foto is een belangrijk onderdeel van jullie wedstrijdinzending. Naast het afvalgewicht kijkt de jury vooral naar de originaliteit en creativiteit van de foto.

Dien de foto in via de [website](#) om kans te maken op een uitstap naar GaiaZOO.

4. Bijlagen

Bijlage 1: Creatieve foto: inspiratie en beoordeling

Wat is de bedoeling?

Elke klas maakt één groepsfoto met het ingezamelde afval. Deze foto maakt deel uit van de wedstrijdinzending en telt mee voor de hoofdprijs: een bezoek aan GaiaZOO.

Voorbeelden van creatieve foto's

- Vorm met afvalzakken het woord "OTTER"
- Draag zelfgemaakte ottermaskers of afvalaccessoires
- Poseer bij een kunstwerk gemaakt van afval
- Gebruik een spandoek of bord met een eigen leus
- Laat de klas poseren als afvalredders of natuurbeschermers

Beoordelingscriteria

De jury beoordeelt op drie punten:

1. Gewicht van het ingezamelde afval
2. Creativiteit van de foto
3. Samenwerking en inzet van de klas

Praktische richtlijnen

- Zorg dat het afval zichtbaar in beeld is
- Vraag toestemming voor herkenbare gezichten
- Maak de foto na afloop van de actie, op een veilige plek

(Kunnen jullie een foto maken die creatiever is dan deze groep?)

Bijlage 2: Informeer ouders over de opruimactie

Introtekst ouders

Elke dag belandt er miljoenen kilo afval in onze natuur en rivieren, met schadelijke gevolgen voor mens, dier en milieu. Onze school wil hier iets aan doen. Op **DATUM** organiseren we daarom een opruimactie in **GEMEENTE/GEBIED** met **GROEP ...** van onze school.

Deze actie kadert binnen het Interregproject “Otter over de grens” en gebeurt in samenwerking met ARK Rewilding Nederland, GaiaZOO, NMC Weert en Regionaal Landschap Kempen & Maasland, mede mogelijk gemaakt door de Postcode Loterij. Het project zet zich in voor de bescherming van de Europese otter. Door zwerfafval op te ruimen helpen we zijn leefgebied schoon te houden.

We starten de dag met een brief van Olga de otter, die de leerlingen op een speelse manier uitlegt waarom een schone natuur belangrijk is. Daarna gaan de leerlingen op pad om de omgeving rond de school op te ruimen. Op het einde van de dag maakt de klas een creatieve groepsfoto met het verzamelde afval. De meest creatieve klas wint een uitstap naar GaiaZOO. Ouders die graag als vrijwilliger willen helpen, kunnen zich registreren via: **MAILADRES CONTACTPERSOON**.

Bijlage 3: Checklist voor leraren

1. Voorbereidingen

- ☐ Timing en registratie
- ☐ Locatie en route
- ☐ Materiaal
- ☐ Ophaling afval
- ☐ Brainstorm creatieve foto
- ☐ Informeer pers, burgemeester, ouders

2. De dag van de zwerfafvalactie

- ☐ Brief van Olga voorlezen
- ☐ Uitdelen materiaal
- ☐ Briefing
- ☐ Afval wegen en ophaling materiaal
- ☐ Creatieve foto maken

3. Na de Cleanup

- ☐ Ophaling afval
- ☐ Hoeveelheid afval + creatieve foto doorgeven om kans te maken op een bezoek aan GaiaZOO

Bijlage 4: Brief van Olga

Hallo allemaal,

Ik ben Olga de otter. Kennen jullie het KempenBroek? Dat lijkt me echt een paradijs om als otter te wonen. Het is er lekker nat en wild. Ik hou van spelen in het water en rusten op het land. Wanneer ik honger heb vang ik graag een vis. Schoon water en beken zonder plastic zijn daarom voor mij erg belangrijk! Wat vind jij? Gooi jij soms afval op de grond? Ik hoop van niet! Veel mensen doen het helaas wel en dat vind ik vies.

Willen jullie mij helpen om het KempenBroek op te ruimen? Ja? Wat leuk! We maken er een wedstrijd van: Welke klas kan het meeste afval verzamelen?

Trek erop uit met je klas en ruim afval op in de natuur in de buurt van je school. Maak een creatieve foto van jullie klas met het verzamelde afval en stuur die naar mij op. Ik kies samen met enkele van mijn mensenvrienden de leukste foto uit.

De klas die het meeste afval heeft verzameld én de leukste foto heeft gemaakt nodig ik uit om met mij Wereld Otter Dag te vieren in GaiaZOO. Enkele familieleden van mij wonen daar in een heel gezellig otterverblijf waar ze goed verzorgd worden. De verzorgers vertellen je graag meer otter-weetjes. Hallo! Dat is toch cool?!

Ik ben blij dat jullie als echte helden aan dit avontuur beginnen. Bedankt dat jullie helpen om de otter in Nederland te beschermen. Misschien zien we elkaar binnenkort?

Spetterende groetjes,

Olga

